

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Καθαρός πλανήτης για όλους Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία»

[COM(2018) 773 final]

(2019/C 282/09)

Εισηγητής: ο κ. **Pierre Jean COULON**

Συνεισηγητής: ο κ. **Stefan BACK**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 17.6.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδια τμήματα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	20.6.2019
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	544
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	152/1/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι ο κίνδυνος να αυξηθεί αμέσως μετά το 2060 η θερμοκρασία του πλανήτη κατά 2° C —πέρα από το ανώτατο επίπεδο που ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού— θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης και στην οικονομία στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τον στόχο να καταστεί η οικονομία της ΕΕ κλιματικά ουδέτερη έως το 2050 με κοινωνικά δίκαιο και αποδοτικό τρόπο. Μια τέτοια μετάβαση είναι δυνατή και επωφελής για την Ευρώπη.

1.2. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να αναληφθεί άμεσα δράση για το κλίμα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις θεμελιώδεις προτεραιότητες που καθορίζονται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να υποστηρίξουν τον στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τις ΜΚΟ και τις εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές να υποστηρίξουν τον συγκεκριμένο στόχο.

1.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα προσδοκώμενα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των διαφόρων μέτρων που έχουν ήδη αποφασιστεί, με εκτιμώμενη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 45 % έως το 2030, ποσοστό υψηλότερο από τη δέσμευση της τάξης του 40 % που ανέλαβε η ΕΕ βάσει της συμφωνίας του Παρισιού, και με μείωση κατά 60 % έως το 2050.

1.4. Παρόλο που αυτό δεν αρκεί για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης κοινωνίας έως το 2050, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα εκτιμώμενα αποτελέσματα των ήδη αποφασισμένων μέτρων με ορίζοντα το 2030, καταδεικνύουν ότι οποιαδήποτε νέα μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη για προβλεψιμότητα, προκειμένου να καταστεί δυνατός ο καλός προγραμματισμός και να αποφευχθεί η απώλεια στοιχείων ενεργητικού (*sunked assets*). Η ΕΟΚΕ τονίζει, ως εκ τούτου, τη σημασία που έχει η διαβίβαση σαφών και έγκαιρων μηνυμάτων προς τις επιχειρήσεις, και ιδίως προς τις ΜΜΕ.

1.5. Για τους ίδιους λόγους, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι επείγει να προσδιοριστεί μια στρατηγική για την περίοδο μετά το 2030, προκειμένου να επιτευχθεί η μετάβαση σε μια ουδέτερη από κλιματική άποψη κοινωνία μέχρι το 2050.

1.6. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη κοινωνία πρέπει να υλοποιηθεί μέσω μιας ανταγωνιστικής, κοινωνικά δίκαιης και πολυμερούς προσέγγισης και ότι χρειάζεται να εφαρμοστούν κατάλληλα μέσα προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης συμμετοχή και αποδοχή της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων όλων των πολιτών, των επιχειρήσεων και των οργανώσεων. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της τιμολόγησης των ανθρακούχων εκπομπών, ενώ συγχρόνως θα πρέπει να συνυπολογιστεί ο αντίκτυπός τους στις επιχειρήσεις και στους πολίτες.

1.7. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της δράσης που έχει αναληφθεί επίσης σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο και τη σημασία της πλήρους συμμετοχής των τοπικών και των περιφερειακών αρχών.

1.8. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της κυκλικής οικονομίας, της βιοοικονομίας, της ψηφιοποίησης και της συνεργατικής οικονομίας, ως βασικών παραγόντων που συμβάλλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και στη μείωση των εκπομπών.

1.9. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, στην ανακοίνωση, η κινητικότητα αναγνωρίζεται ως στοιχείο κείρας σημασίας για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ· ακόμη, επισημαίνει τη σημασία της εξεύρεσης λύσεων οι οποίες θα μειώνουν το αποτύπωμα CO₂ της κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων των αερομεταφορών, χωρίς, ωστόσο, να επηρεάζουν τον ζωτικό ρόλο που διαδραματίζει η κινητικότητα τόσο για την οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ συνολικά, όσο και για τους μεμονωμένους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

1.10. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό να παράγεται ενέργεια από όλες τις διαθέσιμες και τις αναδυόμενες πηγές μηδενικών εκπομπών. Οι διασυνδέσεις των δικτύων, η αποθήκευση ενέργειας και η ανταπόκριση στη ζήτηση είναι παράμετροι κείρας σημασίας για την εξασφάλιση της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται ολοένα και περισσότερο από ανανεώσιμες πηγές.

1.11. Ο έγκαιρος σχεδιασμός και καθορισμός στόχων είναι σημαντικοί για την κατοχύρωση της ασφάλειας σχεδιασμού για τις επιχειρήσεις, την ενθάρρυνση της έρευνας και της ανάπτυξης και τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών, ούτως ώστε η Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και των επιχειρήσεων γενικά, να μπορεί να αποκομίσει τα οφέλη του «πρωτοπόρου» και να παραμείνει ανταγωνιστική. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των σχέσεων με τρίτες χώρες ως μέσο για τη συμμετοχή περισσότερων χωρών σε μια προορατική στρατηγική για το κλίμα, καθώς και για την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ευρωπαϊκή βιομηχανία και τον καθορισμό προτύπων.

1.12. Η χρηματοδότηση αποτελεί βασικό παράγοντα για την υλοποίηση της προγραμματισμένης στρατηγικής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις συστάσεις της σύμφωνα με τις οποίες χρειάζεται να παρέχονται επαρκείς δημοσιονομικοί πόροι για τη στήριξη της έρευνας, της ανάπτυξης και της βιομηχανικής χρήσης.

1.13. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η χρηματοδότηση αποτελεί ζήτημα καθοριστικής σημασίας. Δεν αφορά μόνο τη δημόσια χρηματοδότηση και, για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να προωθούνται μηχανισμοί που έχουν ως στόχο την ενθάρρυνση των πράσινων επενδύσεων.

1.14. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία δεν θα επέλθει χωρίς εκτεταμένη έρευνα και καινοτομία. Απαιτείται κάθε είδους καινοτομία όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις νέες συμπεριφορές, τα επιχειρηματικά μοντέλα, τα κοινωνικά πρότυπα, τις διαδικασίες, τις τεχνικές, την εμπορία και τις τεχνολογίες.

1.15. Η ΕΟΚΕ τονίζει το σημαντικό ρόλο της βιολογικής ενέργειας με δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα και φυσικές καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα, όπως τα δάση και οι πολυεπίθιμες γεωργικές πρακτικές δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα (π.χ. χορτολιβαδικές εκτάσεις, βοσκότοποι, τυρφώνες κ.λπ.). Η αιφόρος διαχείριση των δασών και η αξιοποίηση του δυναμικού δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα της γεωργικής γης αποτελεί μέρος της λύσης.

1.16. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρώπη αντιπροσωπεύει περίπου το 7 % του παγκόσμιου πληθυσμού, το 20 % του παγκόσμιου ΑΕγχΠ και το 30 % των παγκόσμιων επιστημονικών δημοσιεύσεων υψηλής ποιότητας. Δεδομένου ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία πρέπει να αποτελέσει παγκόσμια προσπάθεια για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ μπορεί να επιτύχει τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο εάν κατορθώσει να αποδείξει στον υπόλοιπο κόσμο ότι η μετάβαση αυτή είναι εφικτή και θετική για την κοινωνία. Με βάση αυτό, η μετατροπή 100 ευρωπαϊκών πόλεων σε κλιματικά ουδέτερες πόλεις έως το 2030 θα αποδείξει ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία μπορεί να γίνει πραγματικότητα και να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

1.17. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται την εκπόνηση κοινωνικού συμφώνου για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία που θα συμφωνηθεί από την ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τους δήμους, τους κοινωνικούς εταίρους και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν στο περιθώριο. Για τον σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να σχεδιαστούν και να χρηματοδοτηθούν δεόντως. Η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία αποτελεί επίσης ευκαιρία για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη, καθώς και για τη διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες ενέργειας για όλους τους Ευρωπαίους.

1.18. Η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να θεσπίσει ανεξάρτητη επιτροπή της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή, η οποία θα είναι επιφορτισμένη να προβαίνει σε επιστημονικές εκτιμήσεις και πολιτικές συστάσεις. Στους τομείς στους οποίους δεν υφίστανται ήδη παρόμοιες επιτροπές, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να συγκροτήσουν ανάλογες επιτροπές σε εθνικό επίπεδο και να διασφαλίσουν ότι οι επιτροπές αυτές θα διαβιβάζουν τις εκθέσεις τους στα εθνικά κοινοβούλια, καθώς και στις εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές, έχοντας λάβει προηγουμένως υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες.

1.19. Τέλος, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, για μια ακόμη φορά, την επείγουσα ανάγκη δημιουργίας μιας αποτελεσματικής διαδικασίας διαλόγου, που θα παρέχει χρήσιμα στοιχεία και, ενδεχομένως, θα συμβάλει στην πλήρη αποδοχή και στήριξη της στρατηγικής που θα διατυπωθεί και θα υποβληθεί έως το 2020. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση μόνιμου διαλόγου με τους πολίτες ως υποχρεωτικού προπαρασκευαστικού στοιχείου όλων των σημαντικών πολιτικών αποφάσεων και όλων των σχετικών νομοθετικών πρωτοβουλιών σε ενωσιακό, σε εθνικό και σε υποεθνικό επίπεδο. Η συμβολή στον διάλογο και ο τρόπος συνεκτίμησής της θα πρέπει να προβάλλονται δημοσίως. Προκειμένου να διασφαλίζεται η προβολή του διαλόγου, τούτη θα πρέπει να εμπίπτει στην αρμοδιότητα ενός Επιτρόπου.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την κλιματική αλλαγή σοβαρή κοινωνική απειλή. Οι παγκόσμιες μέσες θερμοκρασίες ενδέχεται να αυξηθούν κατά 2° C αμέσως μετά το 2060 —υπερβαίνοντας κατά πολύ το ανώτατο επίπεδο που προβλέπεται στη συμφωνία του Παρισιού— γεγονός το οποίο θα έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και στις συνθήκες διαβίωσης παγκοσμίως. Όπως υπογραμμίζεται στην ειδική έκθεση της IPCC (Διακυβερνητική επιτροπή για την κλιματική αλλαγή/*Intergovernmental Panel on Climate Change*) του 2018 ⁽¹⁾ και στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Καθαρός πλανήτης για όλους» (COM(2018) 773) (εφεξής «η ανακοίνωση»), χρειάζεται να καλλιεργηθεί μια αίσθηση του επείγοντος, ούτως ώστε ο πλανήτης και οι Ευρωπαίοι να προστατευτούν από την κλιματική αλλαγή.

2.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ενώ η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία συνεπάγεται ένα κόστος, η αδράνεια «κοστίζει» επίσης. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, οι καταστροφές λόγω καιρικών συνθηκών προκάλεσαν οικονομικές ζημιές ρεκόρ ύψους 283 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2017 και οι πλημμύρες ποταμών στην Ευρώπη ενδέχεται να προκαλέσουν ζημιές έως και 112 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως.

2.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τον στόχο να καταστεί η οικονομία της ΕΕ κλιματικά ουδέτερη (δηλαδή επίτευξη μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου) έως το 2050 μέσω μιας κοινωνικά δίκαιης μετάβασης και με αποδοτικό, από πλευράς κόστους, τρόπο. Όπως φαίνεται στην ανακοίνωση, η μετάβαση αυτή είναι εφικτή και επωφελής. Επιπλέον, συνάδει με τις παγκόσμιες δεσμεύσεις της ΕΕ, όπως ορίζονται στη συμφωνία του Παρισιού και στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ.

2.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι με τη δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» αυξάνονται οι ενεργειακοί στόχοι της ΕΕ για το 2030 τόσο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (από 27 % σε 32 %) όσο και για την ενεργειακή απόδοση (από 27 % σε 32,5 %). Σύμφωνα με την ανακοίνωση, αυτό συνεπάγεται ότι θα επιτευχθεί μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 45 % έως το 2030, ποσοστό υψηλότερο από τη δέσμευση της τάξεως του 40 % που ανέλαβε η ΕΕ βάσει της συμφωνίας του Παρισιού, και μείωση κατά 60 % έως το 2050. Η μείωση αυτή δεν επαρκεί για να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη για ένα όραμα οικονομικού και κοινωνικού μετασχηματισμού, όπως εκτίθεται στην ανακοίνωση.

2.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της προβλεψιμότητας για τη διευκόλυνση του προγραμματισμού και την αποφυγή της απώλειας στοιχείων ενεργητικού (*sunken assets*). Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δήλωση η οποία περιέχεται στην ανακοίνωση ότι, επί του παρόντος, δεν έχουν προγραμματιστεί ούτε νέες πολιτικές, ούτε αναθεώρηση των στόχων του 2030· τονίζει δε τη σημασία που έχει η διαβίβαση σαφών και έγκαιρων μηνυμάτων προς τον επιχειρηματικό κλάδο, και ιδίως προς τις ΜΜΕ.

2.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η επίτευξη του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας απαιτεί διαρθρωτικές αλλαγές σε όλους τους κοινωνικούς τομείς, πράγμα το οποίο θα επηρεάσει το σύνολο των πολιτών, των επιχειρήσεων και των διαφόρων οντοτήτων. Είναι, επομένως, ζωτικής σημασίας η κοινωνία των πολιτών να συμμετέχει πλήρως, να κινητοποιείται και να αποκτήσει τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να επηρεάζει τα μέτρα που απαιτούνται για την εκπλήρωση της κλιματικής ουδετερότητας. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει επίσης ότι η ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό είναι καθοριστικής σημασίας για την εξασφάλιση κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

2.7. Η ΕΟΚΕ προβάλλει τον επείγοντα χαρακτήρα που έχει η ενίσχυση της δράσης της ΕΕ και η επίδειξη ηγετικής στάσης, προκειμένου να αποκομιστούν τα οφέλη του «πρωτοπόρου».

2.8. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τον ορισμό των επτά «στρατηγικών συστατικών στοιχείων», στα οποία επισημαίνονται οι τομείς στους οποίους πρέπει να αναληφθεί δράση και να καταρτιστεί το σχετικό ευνοϊκό πλαίσιο.

(1) Η ειδική έκθεση της IPCC εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2018.

2.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση που συνίσταται στην εξασφάλιση 12 κυρίαρχων προτεραιοτήτων που θα χρησιμεύσουν ως οδηγός για την υλοποίηση του στόχου μηδενικών εκπομπών και επισημαίνει ιδιαίτερα τη δήλωση ότι τα κράτη μέλη, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες θα είναι σε θέση να επιλέγουν και να προσαρμόζουν τις μεθόδους στις εθνικές περιστάσεις με σκοπό την επίτευξη εκτεταμένων κοινωνικών και οικονομικών μετασχηματισμών σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

2.10. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ιδιαίτερα τη σημασία των συζητήσεων σε εθνικό και σε υποεθνικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο ενδιαφερόμενων φορέων και πολιτών ως μέσο δημοκρατικού από κοινού σχεδιασμού των διαφόρων μέτρων που προωθούν τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής συμπεριφοράς. Λαμβανομένων υπόψη των εθνικών ιδιαιτεροτήτων, τέτοιου είδους συζητήσεις θα βοηθήσουν επίσης στον προσδιορισμό των μέτρων που μπορούν να εξασφαλίσουν τη δημόσια στήριξη και να κινητοποιήσουν την κοινωνία των πολιτών και τους πολίτες.

2.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν είναι σαφές εάν και σε ποιο βαθμό τα κράτη μέλη θα είναι ελεύθερα να προσαρμόζουν τα μέτρα εφαρμογής στην ιδιαίτερη κατάστασή τους. Η αποσαφήνιση αυτού του σημείου κατά τη διάρκεια των προγραμματισμένων διαβουλεύσεων θα ήταν πολύ χρήσιμη. Η εφαρμογή του κανονισμού σχετικά με τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης αποτελεί σχετική δοκιμή.

2.12. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι τα περισσότερα από τα θέματα που περιλαμβάνονται στις κυρίαρχες προτεραιότητες, είτε έχουν ήδη αντιμετωπιστεί, είτε αντιμετωπίζονται επί του παρόντος από την Επιτροπή και ότι η ΕΟΚΕ στηρίζει τις εν λόγω πρωτοβουλίες και έχει διατυπώσει προτάσεις, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας φόρουμ επαφών και της προβολής της σημασίας των κοινωνικών πτυχών και της διακυβέρνησης.

2.13. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτεραιότητες αυτές και υπογραμμίζει ότι θα πρέπει να θεωρούνται μία ενιαία δέσμη. Η ΕΟΚΕ τονίζει ιδιαίτερα τη σημασία της χρηματοδότησης, του ρόλου των πολιτών, των παραγωγών-καταναλωτών (*prosumers*) και των καταναλωτών, καθώς και την κοινωνική πτυχή για τη διασφάλιση του γεγονότος ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω. Η θετική συμμετοχή των πολιτών μπορεί να επιτευχθεί κυρίως με την παροχή στους πολίτες της δυνατότητας να μοιράζονται τα οικονομικά οφέλη της μετάβασης. Αυτό θα μπορούσε, για παράδειγμα, να περιλαμβάνει την ενεργό προώθηση της συνιδιοκτησίας της αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια. Είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί η αποδοχή κάθε επιβάρυνσης που προκύπτει, για παράδειγμα, από την τιμολόγηση των ανθρακούχων εκπομπών.

2.14. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία της καθιέρωσης και της βελτίωσης των επαφών μεταξύ διοίκησης και μη κρατικών φορέων και παραπέμπει στις προτάσεις της για τη δημιουργία συνασπισμού μεταξύ πολιτικών φορέων, διοικητικών αρχών και κοινωνίας των πολιτών⁽²⁾.

3. **Ανάγκη πραγματικής σφαιρικής βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, με την υποστήριξη μιας φιλόδοξης Ε&Κ, ενός κοινωνικού συμφώνου και της δημοκρατίας**

3.1. *Παρατηρήσεις σχετικά με τις 12 προτεραιότητες*

3.1.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη ζωτική σημασία της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την πλήρη απαλλαγή της Ευρώπης από τις ανθρακούχες εκπομπές. Οι λύσεις αυτές έχουν ήδη αποδειχθεί αποτελεσματικές.

3.1.2. Το δυναμικό της ηλεκτρικής ενέργειας ως κινητήριας δύναμης για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα είναι σημαντικό σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της θέρμανσης και της ψύξης (μεταξύ άλλων, των αντλιών θερμότητας, της τηλεθέρμανσης και της τηλεψύξης), των συνθετικών καυσίμων (*e-fuels — electricity based fuels*) και της ηλεκτροκίνησης. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το 55 % της ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχεται ήδη από πηγές με μηδενικές ανθρακούχες εκπομπές (ήτοι 25 % από πυρηνική ενέργεια, 30 % από αιολική, υδροηλεκτρική και ηλιακή ενέργεια, καθώς και από άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας) και συμφωνεί με την ανακοίνωση ως προς το γεγονός ότι η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να προέρχεται, κατά το δυνατόν, από καθαρές και κλιματικά ουδέτερες πηγές μηδενικών εκπομπών.

3.1.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα την ανάπτυξη της αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, για παράδειγμα μέσω ενεργειακών συνεταιρισμών και παραγωγών-καταναλωτών (*prosumers*)⁽³⁾. Η ανάπτυξη έξυπνων και ευελκτων ψηφιοποιημένων συστημάτων για τη διαχείριση της ζήτησης και της προσφοράς σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα ηλεκτροπαραγωγής που βασίζεται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με καθοριστικό συστατικό στοιχείο τους παραγωγούς-καταναλωτές θα αποτελέσει σημαντικό χαρακτηριστικό του μέλλοντος. Η αποθήκευση της ενέργειας είναι επίσης καίριας σημασίας για την ευρείας κλίμακας ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, λόγω των διακυμάνσεων των επιπέδων παραγωγής, τόσο σε καθημερινή όσο και σε ετήσια βάση.

⁽²⁾ Γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με τα εξής θέματα: «Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού» (EE C 398 της 21.10.2016, σ. 20) και «Ενίσχυση της κλιματικής δράσης των μη κρατικών φορέων» (EE C 227 της 28.6.2018, σ. 35).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» (EE C 246 της 28.7.2017, σ. 55).

3.1.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη της καθαρής κινητικότητας μέσω εναλλακτικών τρόπων μεταφοράς, και στις δημόσιες συγκοινωνίες, μέσω εναλλακτικών συστημάτων πρόωσης για όλους τους τρόπους μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένου του εξηλεκτρισμού και του βιώσιμου υδρογόνου, του φυσικού αερίου και των βιοκαυσίμων, και για τα βαρέα επαγγελματικά οχήματα, τη ναυτιλία και τις αερομεταφορές, καθώς και μέσω της μεγαλύτερης αποδοτικότητας χάρη στην ψηφιοποίηση, στον εξηλεκτισμό και στα συνεργατικά συστήματα. Αυτό επιτρέπει την ανάπτυξη ενός καλύτερου και αποτελεσματικότερου συστήματος μεταφορών με μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Η ΕΟΚΕ ζητεί, συνεπώς, τη θέσπιση μιας νέας Λευκής Βίβλου για την πολιτική μεταφορών, προς αντικατάσταση της ήδη ισχύουσας. Επισημαίνει επίσης τους περιορισμένους στόχους όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τους τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ), συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών, που συμφωνήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 2014 ⁽⁴⁾. Οι φόροι και οι επιβαρύνσεις, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής του εξωτερικού κόστους, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως κίνητρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, να είναι αποδεκτοί από τους ενδιαφερόμενους φορείς και να μην αυξάνουν το συνολικό επίπεδο φορολογίας.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη σημασία της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της ΕΕ και της κυκλικής οικονομίας ως σημαντικών στοιχείων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε εναλλακτικά καύσιμα και της δέμευσης και αξιοποίησης του άνθρακα. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί την πραγματοποίηση σαφούς αναφοράς στην ψηφιοποίηση της «Βιομηχανίας 4.0» και στην ανάπτυξη της συνεργατικής οικονομίας ως κύριων παραμέτρων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση των εκπομπών ⁽⁵⁾. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η κυκλική οικονομία αποτελεί βασικό μοχλό για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Στρατηγικές της κυκλικής οικονομίας, όπως τα μέτρα για τη μείωση της εισροής παρθένων υλικών, τη βελτίωση της χρήσης των υφιστάμενων πόρων και τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων, θα συμβάλουν σημαντικά στην άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής και στην οικοδόμηση μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας ⁽⁶⁾.

3.1.6. Η προώθηση βιώσιμων συστημάτων τροφίμων θα μετριάσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, μεταξύ άλλων με την προστασία και τη δημιουργία περισσότερων καταβόθρων άνθρακα. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψη της ότι ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος των συστημάτων τροφίμων μπορεί να μειωθεί με την ενθάρρυνση της κατανάλωσης απλών και θρεπτικών τροφίμων ⁽⁷⁾ και μέσω της παραγωγής και κατανάλωσης εποχιακών τροφίμων. Οι αλυσίδες διανομής τροφίμων πρέπει να συντομευθούν και η χρήση υλικών συσκευασίας να μειωθεί.

3.1.7. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία έχει αποδείξει ότι είναι ικανή να αναπτύξει εναλλακτικές μορφές καθαρής ενέργειας. Η βιομηχανία της ΕΕ εξακολουθεί να κατέχει ηγετική θέση σε βασικούς τομείς, όπως οι αεριογεννήτριες, ωστόσο, σε άλλους τομείς, όπως είναι η παραγωγή ηλιακών συλλεκτών, η ΕΕ έχασε το πλεονέκτημά της εν μέρει εξαιτίας κακών επιλογών δημόσιας πολιτικής που είχαν κάνει οι προηγούμενες εθνικές κυβερνήσεις, με αποτέλεσμα να πρέπει να εγκαταλείψει την ηγετική της θέση. Μόλις το 1 % περίπου της παγκόσμιας παραγωγής συσσωρευτών λιθίου πραγματοποιείται στην Ευρώπη. Προκειμένου να μην επαναληφθούν παρόμοια σφάλματα σε αναδυόμενους τομείς, η ΕΟΚΕ επικροτεί πρωτοβουλίες όπως το σχέδιο δράσης για την προώθηση της βιομηχανίας συσσωρευτών στην ΕΕ, καθώς και τη συγκεκριμενοποίηση σχεδίων σχετικά με την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τους Συσσωρευτές (*European Battery Alliance*), συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών ⁽⁸⁾.

3.1.8. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σημασία της θέσπισης προτύπων σε διεθνή φόρουμ, όπου η ΕΕ μπορεί να αναλάβει ηγετικό ρόλο, με το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που αυτό συνεπάγεται.

3.1.9. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό να συμμετέχουν άλλες μεγάλες και αναδυόμενες οικονομίες και να δημιουργηθεί μια θετική δυναμική. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της εξασφάλισης θεμιτού ανταγωνισμού και ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε σχέση με τρίτες χώρες. Η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας πρέπει να αποτελεί σημαντικό στοιχείο σε όλες τις σχετικές επιλογές πολιτικής.

3.1.10. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την τεράστια ανάγκη επενδύσεων, καθώς και διασυνοριακής και διατομεακής συνεργασίας ως προς τον σχεδιασμό, ενόψει της υλοποίησης των έξυπνων δικτύων, συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων μετρητών και εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας, που αποτελούν θεμελιώδη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή των υφιστάμενων και των μελλοντικών σχεδίων δικτύου και τη διαχείριση των διακυμάνσεων της παραγωγής εναλλακτικών πηγών ενέργειας.

3.1.11. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η δέμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα εμφανίζεται ως το έβδομο στρατηγικό συστατικό στοιχείο και ότι αυτό τουλάχιστον αποτελεί καίριο στοιχείο προκειμένου να επιτευχθεί μια κλιματικά ουδέτερη κοινωνία το 2050, ιδίως μέσω της χρήσης της βιοενέργειας και της δέμευσης και αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, σε ανάλυσή του, ανέφερε ότι η ήδη υφιστάμενη χρηματοδότηση της ΕΕ που αποσκοπεί στη στήριξη της δέμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, όπως το πρόγραμμα NER 300 (*New Entrants' Reserve*/αποθεματικό για τους νεοεισερχόμενους), «δεν έχει μέχρι στιγμής να επιδείξει επιτυχημένα έργα δέμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα». Επικρατεί, επομένως, μεγάλη βεβαιότητα σχετικά με την τεχνολογική σκοπιμότητα της δέμευσης και της αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, αλλά και περιορισμένη βεβαιότητα σχετικά με τη δημόσια στήριξή της.

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 23-24.10.2014, EUCO 169/14, σημεία I 2.1, 2.2, 2.10-2.13.

⁽⁵⁾ Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με τα εξής θέματα: «Επενδύοντας στην έξυπνη, καινοτόμο και βιώσιμη βιομηχανία — Μια ανανεωμένη στρατηγική για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ» (EE C 227 της 28.6.2018, σ. 70), «Στρατηγικές εξελίξεις στη βιομηχανική πολιτική έως το 2030» (EE C 62 της 15.2.2019, σ. 16), «Ευρωπαϊκή ατζέντα για μια συνεργατική οικονομία» (EE C 75 της 10.3.2017, σ. 33).

⁽⁶⁾ «Circle Economy and Ecofys report» (Κυκλική οικονομία και έκθεση της εταιρείας Ecofys): Circular Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5°C pathway (Κυκλική οικονομία: Βασικός μοχλός για τη γεφύρωση του χάσματος εκπομπών έως τον στόχο του 1,5 °C).

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμβολή της κοινωνίας πολιτών στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης επιστημονικής πολιτικής στην ΕΕ» (EE C 129 της 11.4.2018, σ. 18).

⁽⁸⁾ Δήλωση του αντιπροέδρου Μαργος Σέφκοβιτς προς τον Τύπο, Απρίλιος 2019· Κοινή συνέντευξη τύπου με τους Peter Altmaier και Bruno Le Maire, 2 Μαΐου 2019.

3.1.1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία των φυσικών καταβροδών διοξειδίου του άνθρακα, όπως τα δάση και οι πολυάριθμες γεωργικές πρακτικές δέσμευσης του άνθρακα (π.χ. χορτολιβαδικές εκτάσεις, βοσκότοποι, τυρφώνες κ.λπ.). Η αειφόρος διαχείριση των δασών, σε συνδυασμό με προϊόντα με βάση το ξύλο που αποθηκεύουν διοξείδιο του άνθρακα και υποκαθιστούν υλικά και ενέργεια με βάση τα ορυκτά καύσιμα προσφέρουν μακροπρόθεσμο μετριασμό, ενώ ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής των δασών στην κλιματική αλλαγή. Είναι θεμελιώδους σημασία η αξιοποίηση της ικανότητας δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα της γεωργικής γης. Η αειφόρος διαχείριση των δασών και η αξιοποίηση του δυναμικού δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα της γεωργικής γης αποτελεί μέρος της λύσης.

3.2. Οι προϋποθέσεις-πλαίσιο — επισκόπηση

3.2.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι υπάρχει, αφενός, επιτακτική ανάγκη πρόσβασης σε επαρκή χρηματοδότηση προκειμένου να επιτευχθεί ο προβλεπόμενος μετασχηματισμός και, αφετέρου, είναι ζωτικής σημασίας να προσελκυστούν επαρκή χρηματοδοτικά κονδύλια τόσο από δημόσιες όσο και από ιδιωτικές πηγές. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της, πρώτον, να διασφαλιστεί ότι το 40 % του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) και το 40 % του προϋπολογισμού της ΕΕ θα επενδυθούν στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής και, δεύτερον, να καταστούν όλοι οι ευρωπαϊκοί και εθνικοί προϋπολογισμοί ανθεκτικοί στην κλιματική αλλαγή (*climate-proof*) ⁽⁹⁾. Η ΕΟΚΕ προβάλλει με έμφαση τον στενό σύνδεσμο μεταξύ της χρηματοδότησης της έρευνας και καινοτομίας και της διάθεσης στην αγορά καινοτόμων λύσεων, όπως αναφέρεται κατωτέρω στα σημεία 3.3.5 και 3.3.6.

3.2.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης και τις συνακόλουθες νομοθετικές προτάσεις. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό να δοθεί θετική εικόνα στην πράσινη χρηματοδότηση, αλλά και ότι είναι επίσης σημαντικό κάθε είδους επισήμανση ή συγκριτική αξιολόγηση να λαμβάνει υπόψη τις τομεακές και τις τοπικές ιδιαιτερότητες, καθώς και το μέγεθος των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων ⁽¹¹⁾.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις συγκεκριμένες προτάσεις της για τον αναπροσανατολισμό της χρηματοδότησης προς βιώσιμες επενδύσεις μέσω του «οικολογικού προσανατολισμού» (*green earmarking*) ⁽¹²⁾, χρησιμοποιώντας την ποσοτική χαλάρωση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως πηγή χρηματοδότησης.

3.2.4. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη εξασφάλισης μιας εργαλειοθήκης με στόχο να διευκολυνθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση των μικρής κλίμακας φορέων, έτσι ώστε οι φορείς κάθε επιπέδου να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση για το κλίμα ⁽¹³⁾.

3.2.5. Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι τεχνολογίες που σχετίζονται με το κλίμα και τον ενεργειακό μετασχηματισμό βρίσκονται σε συνεχή και δυναμική εξέλιξη. Ως εκ τούτου, η τακτική επαναξιολόγηση των τρόπων και των μέσων είναι ζωτικής σημασίας.

3.3. Έρευνα και καινοτομία

3.3.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία δεν θα επέλθει χωρίς εκτεταμένη έρευνα και καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας. Πράγματι, για την εν λόγω μετάβαση, απαιτείται κάθε είδους καινοτομία όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις νέες συμπεριφορές, τα επιχειρηματικά μοντέλα, τα κοινωνικά πρότυπα, τις διαδικασίες, τις τεχνικές, την εμπορία και τις τεχνολογίες.

3.3.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρώπη αντιπροσωπεύει περίπου το 7 % του παγκόσμιου πληθυσμού, το 10 % του παγκόσμιου ΑΕγχΠ και το 20 % των παγκόσμιων επιστημονικών δημοσιεύσεων υψηλής ποιότητας. Δεδομένου ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα πρέπει να αποτελέσει μια παγκόσμια προσπάθεια για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ μπορεί να επιτύχει τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο αποδεκνώντας στον υπόλοιπο κόσμο ότι η μετάβαση αυτή είναι εφικτή και θετική για την κοινωνία.

3.3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη δημιουργεί επιστημονική αριστεία, την οποία όμως δυσκολεύεται να μετατρέψει σε πολύτιμη καινοτομία. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να υποστηρίξουν καλύτερα την έρευνα και την καινοτομία σε ολόκληρες τις αλυσίδες αξίας, από τη βασική έρευνα μέχρι την εμπορική ανάπτυξη, και να συμπεριλάβουν τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες προκειμένου να βελτιωθεί η κατανόηση των κινήτρων των ενεργειακών επιλογών των τελικών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ και των πολιτών.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ προσφέρει μια ιστορική ευκαιρία στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τους φορείς καινοτομίας, τους εργαζόμενους και τους επενδυτές έτσι ώστε να μπορέσουν να επιβεβαιώσουν την παγκόσμια ηγετική τους θέση στις ακμάζουσες αγορές καθαρής ενέργειας. Η ΕΕ θα πρέπει να καταστεί ακόμη πιο φιλόδοξη σε όλους τους τομείς της καθαρής ενέργειας, από την ενεργειακή απόδοση ως την ηλεκτροκίνηση (*e-mobility*), προκειμένου να εξασφαλίσει στον ευρωπαϊκό επιχειρηματικό κλάδο μια υγιή εγχώρια αγορά όπου η καινοτομία θα μπορεί να αναπτυχθεί με ασφάλεια, καθώς και μια ολοκληρωμένη βιομηχανική στρατηγική με στόχο την εξαγωγή λύσεων καθαρής ενέργειας στον υπόλοιπο κόσμο.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευρωπαϊκό σύμφωνο “Ο χρηματοπιστωτικός τομέας υπέρ του κλίματος”» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 8).

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για το κλίμα για τους μη κρατικούς φορείς» (ΕΕ C 110 της 22.3.2019, σ. 14).

⁽¹¹⁾ Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με τα εξής θέματα: «Σχέδιο Δράσης: Χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 73) και «Βιώσιμη χρηματοδότηση: ταξινόμηση και δείκτες αναφοράς» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 103).

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευρωπαϊκό σύμφωνο “Ο χρηματοπιστωτικός τομέας υπέρ του κλίματος”» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 8).

⁽¹³⁾ Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 10.

3.3.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διασφαλίσουν ότι το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θα στηρίζει δεόντως την έρευνα, την καινοτομία για την ενέργεια και το κλίμα και, όπου αυτό είναι δυνατόν, τη διείσδυση στην αγορά. Συνεπώς, υποστηρίζει την έκκληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την αύξηση του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» σε 1 20 δισεκατ. ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027. Ζητεί, επίσης, να καταστεί δυνατή η δημιουργία συνεργιών μεταξύ των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ, στα οποία συγκαταλέγονται το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», το Ταμείο Καινοτομίας, τα διαρθρωτικά ταμεία, το πρόγραμμα ITER, το πρόγραμμα έρευνας και εκπαίδευσης της Ευρατόμ, το πρόγραμμα Erasmus και τα εργαλεία που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

3.3.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση για τη δημιουργία «αποστολών έρευνας και καινοτομιών» («*Research and Innovations Missions*») για την καλύτερη καθοδήγηση της έρευνας και της καινοτομίας προς έργα που αφορούν τις κοινωνικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο να καθιερώσουν ειδική αποστολή με σκοπό να καταστούν 100 ευρωπαϊκές πόλεις κλιματικά ουδέτερες έως το 2030. Αυτό θα καταδείξει, αφενός, σε όλους τους Ευρωπαίους ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία μπορεί να γίνει πραγματικότητα και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους, και αφετέρου, θα αποτελέσει ευκαιρία για έμπρακτη συνεργασία με πόλεις από ολόκληρο τον κόσμο, ξεκινώντας από πόλεις των χωρών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και της Ένωσης για τη Μεσόγειο, ώστε να μπορέσουν να αντλήσουν έμπνευση από τις ευρωπαϊκές εμπειρίες.

3.3.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση που έχει ως στόχο να δημιουργηθεί «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας» («*European Innovation Council*»). Με βάση την εμπειρία από τα ήδη υπάρχοντα εργαλεία, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας, η ΕΟΚΕ επιθυμεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας να αποτελέσει το βασικό εργαλείο της ΕΕ για την παροχή «υπομονετικών» και «ανεκτικών στους κινδύνους» (*risk-tolerant*) κεφαλαίων σε καινοτομίες που είναι μεν καθοριστικής σημασίας για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας μπορεί να βοηθήσει τις εθνικές νεοσύστατες επιχειρήσεις να εξελιχθούν σε πρωταθλήτριες Ευρώπης, αντί να εξαγοράζονται από ανταγωνίστριες επιχειρήσεις των ΗΠΑ και της Ασίας.

3.3.8. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, στο πλαίσιο αυτό, τον κρίσιμο ρόλο των τοπικών και των περιφερειακών κοινοτήτων για την αντιμετώπιση της κλιματικής πρόκλησης και την αύξηση της προσαρμοστικότητας και της ανθεκτικότητας κατά τρόπο που να επηρεάζει άμεσα τις τοπικές προοπτικές εκτεταμένου μετασχηματισμού. Πολλές κοινότητες αναλαμβάνουν ήδη οι ίδιες την πρωτοβουλία και διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην υλοποίηση των απαιτούμενων λύσεων. Η ΕΟΚΕ τονίζει τον ρόλο των νησιών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των εξόχως αποκεντρωμένων περιοχών, ως δυναμικών φορέων καινοτομίας για τις πολιτικές κλιματικής ουδετερότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του υπόλοιπου κόσμου.

3.4. Από κοινού κατάρτιση κοινωνικού συμφώνου για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία

3.4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι όλα τα ευρωπαϊκά, τα εθνικά και τα υποεθνικά θεσμικά όργανα θα πρέπει να ενδυναμώσουν την υποστήριξη της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Οι θεμιτές ανησυχίες που εκφράζονται από τους εργαζόμενους στον τομέα του άνθρακα σε πολλές χώρες της ΕΕ και τα πρόσφατα κοινωνικά κινήματα στη Γαλλία προβάλλουν περαιτέρω την ανάγκη να καταδειχθεί ότι η μετάβαση σε μια πιο βιώσιμη από περιβαλλοντική άποψη κοινωνία πρέπει να αποτελεί επίσης μετάβαση σε μια πιο δημοκρατική και κοινωνικά δίκαιη κοινωνία.

3.4.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται την εκπόνηση κοινωνικού συμφώνου για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία που θα συμφωνηθεί από την ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τους δήμους, τους κοινωνικούς εταίρους και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν πίσω.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξασφαλίσει την κατάλληλη χρηματοδότηση προς στήριξη των εργαζομένων που κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους ως επακόλουθο της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να διασφαλίσουν ότι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση θα σχεδιαστούν και θα χρηματοδοτηθούν δεόντως για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Με αυτόν τον τρόπο θα σηματοδοτηθεί η βούληση της Ευρώπης να διασφαλίσει ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω.

3.4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι δεξιότητες των εργαζομένων μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από τις δεξιότητες που διαθέτουν σήμερα πολλοί εργαζόμενοι. Είναι σημαντικό να προσαρμοστούν τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να διασφαλιστεί ότι τόσο οι μελλοντικοί και οι σημερινοί εργαζόμενοι όσο και οι υπηρεσίες κατάρτισης θα είναι σε θέση να συμπεριλάβουν τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία στις επιλογές κατάρτισής τους. Αυτό θα καταστήσει δυνατή την ταχύτερη προσαρμογή του εργατικού δυναμικού της Ευρώπης και θα βοηθήσει τους Ευρωπαίους να αναπτύξουν νέα ταλέντα.

3.4.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία είναι η ευκαιρία να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για περισσότερους νέους Ευρωπαίους, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανέργων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει ένα «Πράσινο Πρόγραμμα Erasmus Pro» («*Green Erasmus Pro programme*») το οποίο θα βασίζεται στο πιλοτικό της πρόγραμμα Erasmus Pro, καθώς και άλλα προγράμματα που μπορούν να προσελκύσουν περισσότερους νέους στους αναπτυσσόμενους τομείς της κλιματικά ουδέτερης οικονομίας (π.χ. βιώσιμη γεωργία, κυκλική οικονομία, διαχείριση αποβλήτων, ενεργειακή απόδοση, παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), βελτιώνοντας την εικόνα και τις συνθήκες εργασίας σε τέτοιες θέσεις.

3.4.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία αποτελεί ευκαιρία για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στην Ευρώπη και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της κοινωνικής ένταξης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση όλων των Ευρωπαίων σε στοιχειώδεις ενεργειακές υπηρεσίες. Με βάση τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας (*European Energy Poverty Observatory*), θα πρέπει να καταρτιστεί ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων καταναλωτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιες δράσεις στοχεύουν ολόενα και περισσότερο τις βαθύτερες αιτίες της ενεργειακής φτώχειας. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη μετάβασης από μέτρα ανακούφισης σε προληπτικά μέτρα, όπως είναι η ανακαίνιση παλαιών κτιρίων με στόχο τη μετατροπή των κτιρίων αυτών σε κτίρια μηδενικής καθαρής κατανάλωσης ενέργειας. Τα κοινωνικά τιμολόγια και οι επιταγές ενέργειας μπορούν να αποτελέσουν προσωρινή απλώς ανακούφιση και θα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθούν από μηχανισμούς όπως οι επιδοτήσεις για σημαντικές μετασκευές κτιρίων σε κτίρια μηδενικής καθαρής κατανάλωσης ενέργειας και αγορές ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

3.4.7. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν καλύτερα και να προωθούν μεταξύ των πολιτών και των κοινοτήτων την αίσθηση οικειοποίησης για όλες τις τοπικές πρωτοβουλίες που απαιτούνται για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην αλλαγή συμπεριφοράς και στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε τοπικό επίπεδο. Οι μηχανισμοί στήριξης και οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς ενέργειας θα πρέπει να επιτρέπουν στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και να έχουν δικαίωτο πρόσβαση στην ενεργειακή αγορά. Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τη θεσμική ικανότητα θα πρέπει να υποστηρίζονται πιο ενεργά.

3.4.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των πρόωρων θανάτων που προκαλούνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση έως το 2030 (το 2015 καταγράφηκαν 400000 πρόωμοι θάνατοι στην Ευρώπη). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της οφείλουν να καταστήσουν την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης πολιτική προτεραιότητα υψηλού επιπέδου. Χρειάζεται να ενισχυθούν τα ρυθμιστικά μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων που εκπέμπονται από οχήματα και σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως των ενώσεων που προστατεύουν τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, δεδομένου ότι οι εν λόγω ομάδες του ευρωπαϊκού πληθυσμού κινδυνεύουν περισσότερο να υποφέρουν και να πεθάνουν εξαιτίας της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

3.4.9. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η κατάρτιση κοινωνικού συμφώνου για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο προκειμένου να διασφαλιστεί η θετική δέσμευση των πολιτών προς όφελος συγκεκριμένων δράσεων με σκοπό τη στήριξη αυτής της μετάβασης.

3.5. Δημοκρατία και διακυβέρνηση

3.5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη σημασία του ρόλου των πολιτών και των τοπικών και των περιφερειακών αρχών και της συμμετοχής των πολιτών, όπως προβλέπεται στο πλαίσιο των διαλόγων με τους πολίτες. Δεδομένης της μαζικής κινητοποίησης των νέων, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συμμετέχουν σε διάλογο και με τους πολίτες νεαρής ηλικίας.

3.5.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι, για να επιτευχθεί η καθαρή κινητικότητα, «η εξέλιξη αυτή θα πρέπει να υποστηριχτεί από την αλλαγή της συμπεριφοράς ατόμων και επιχειρήσεων». Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αυτό ισχύει για όλους τους τομείς που σχετίζονται με τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της ενέργειας, της στέγασης, της γεωργίας και των τροφίμων. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι προβλεπόμενες εκτεταμένες αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών συμπεριφοράς και τρόπου ζωής, προϋποθέτουν την αποδοχή εκ μέρους των ενδιαφερομένων.

3.5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι υφιστάμενες διαδικασίες δεν είναι ακόμη επαρκώς ενδεδειγμένες για τη διασφάλιση της απαραίτητης αποδοχής εκ μέρους των πολιτών και υπογραμμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επιδιώξει όχι μόνο να καταστήσει την ενεργειακή μετάβαση «κοινωνικά αποδεκτή», αλλά και να διασφαλίσει ότι διαθέτει δημοκρατική και κοινωνική υποστήριξη.

3.5.4. Με βάση τον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση μόνιμου διαλόγου με τους πολίτες, ο οποίος θα πρέπει επίσης να αποτελεί υποχρεωτικό προπαρασκευαστικό στοιχείο όλων των σημαντικών πολιτικών αποφάσεων, καθώς και του συνολικού νομοθετικού έργου της ΕΕ που άπτεται της κλιματικής αλλαγής. Η διαφάνεια και η λογοδοσία θα πρέπει να αποτελούν σημαντικές συνιστώσες αυτού του διαλόγου, ο οποίος θα πρέπει να διεξάγεται σε συνθήκες εγγύτητας με τους πολίτες. Επομένως, παρότι ο διαδικτυακός διάλογος μπορεί να είναι απαραίτητος, πρέπει να συμπληρώνεται από συναντήσεις και άμεσες επαφές με το ευρύ κοινό. Επιπλέον, θα πρέπει να χρηματοδοτείται κατάλληλα, να στελεχώνεται επαρκώς και να προσωποποιηθεί με τη μορφή ειδικού αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3.5.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της οφείλουν να προωθήσουν περαιτέρω τον εκδημοκρατισμό της χάραξης ενεργειακής πολιτικής μέσω της χρήσης εργαλείων όπως η διαλογική δημοσκοπηση και να εξασφαλίσουν τη συστημική δέσμευση και τους απαραίτητους πόρους για τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση και στην εφαρμογή των εθνικών σχεδίων για το κλίμα και την ενέργεια.

3.5.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην εφαρμογή των πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια και στην προώθηση των αλλαγών συμπεριφοράς που απαιτούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Επισημαίνει τη δράση του συμφώνου των Δημάρχων και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει παρόμοιες πρωτοβουλίες και να θεσπίσει έναν μόνιμο μηχανισμό διαβούλευσης με βάση τον διάλογο Ταλανόα⁽¹⁴⁾. Σε αυτό το πλαίσιο συμπεριλαμβάνεται ο Ευρωπαϊκός διάλογος για τη μη κρατική δράση για το κλίμα που ζητεί η ΕΟΚΕ.

(14) <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>.

3.5.7. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για τη δημιουργία «Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ενεργειακής Πληροφόρησης» (*European Energy Information Service*) στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η οποία θα είναι σε θέση να εξασφαλίσει ανοικτή πρόσβαση σε δεδομένα υψηλής ποιότητας, να αναπτύξει ένα ενιαίο σημείο εισόδου για όλα τα σύνολα δεδομένων που απαιτούνται για την αξιολόγηση της προόδου της Ενεργειακής Ένωσης, να αναπτύξει μαζί με τους ενδιαφερόμενους φορείς τις παραδοχές για διάφορα σενάρια, να παράσχει μοντέλα ανοιχτής πηγής ώστε να μπορούν να δοκιμάζονται διαφορετικές υποθέσεις και να ελέγξει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων προβλέψεων. Το έργο της θα πρέπει να είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων, στις επιχειρήσεις και στο ευρύ κοινό.

3.5.8. Η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να θεσπίσει ανεξάρτητη επιτροπή της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή, η οποία θα είναι επιφορτισμένη να προβαίνει σε επιστημονικές εκτιμήσεις και πολιτικές συστάσεις. Στους τομείς στους οποίους δεν υφίστανται ήδη παρόμοιες επιτροπές, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να συγκροτήσουν ανάλογες επιτροπές σε εθνικό επίπεδο και να διασφαλίσουν ότι οι επιτροπές αυτές θα διαβιβάζουν τις εκθέσεις τους στα εθνικά κοινοβούλια, καθώς και στις εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές, έχοντας λάβει προηγουμένως υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες.

Βρυξέλλες, 20 Ιουνίου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
